

FACTSHEET

Relocare *waardig verhuizen binnen de verpleeghuiszorg*

samenwerkende
academische
netwerken
ouderenzorg

Aanleiding

Verhuizingen binnen de verpleeghuiszorg komen regelmatig voor, zowel individueel als in groepen. Aanleidingen zoals nieuwbouw, renovatie, veranderende zorgvisies of een mismatch tussen woonomgeving en zorgbehoefte kunnen ertoe leiden dat bewoners hun vertrouwde plek verlaten. Deze verhuizingen brengen ingrijpende gevolgen met zich mee voor bewoners, hun naasten en medewerkers, en vormen daarmee een uitdaging, maar ook een kans voor zowel praktijk als beleid¹.

Om beter zicht te krijgen op de aard, frequentie en impact van deze verhuizingen gaf het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in 2020 opdracht voor het Relocare-onderzoek. Dit onderzoek is uitgevoerd door de netwerken binnen de Samenwerkende Academische Netwerken Ouderenzorg (SANO). Deze factsheet biedt een overzicht van de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen.

Doel van het onderzoek

Het Relocare-onderzoek had als doel om meer inzicht te krijgen in het verhuizen binnen de verpleeghuiszorg.

Het onderzoek richtte zich op vier kernvragen:

- Wat zijn de kenmerken van verhuizingen?
- Wat zijn de gevolgen van verhuizingen?
- Wat is de rol van innovatieve woonvormen in verhuizingen?
- Hoe kan het verhuisproces worden verbeterd?

Met deze inzichten wil het onderzoek bijdragen aan meer mensgerichte, goed voorbereide en zorgvuldig georganiseerde verhuizingen, die het welbevinden van bewoners ondersteunen en de organisatie van zorg verbeteren.

Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

Het Relocare-onderzoek is gebaseerd op een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve methoden, aangevuld met literatuurstudie en praktijkgericht ontwerp-wepaanpak. In totaal zijn gegevens van ruim 26.000 bewoners geanalyseerd en zijn meer dan 100 betrokkenen geïnterviewd, waaronder bewoners, naasten, zorgprofessionals, managers en beleidsmakers. Wat dit onderzoek bijzonder maakt, is de combinatie van breedte en diepgang: grote databestanden geven inzicht in verhuisbewegingen en gevolgen, terwijl observaties en gesprekken laten zien wat verhuizen betekent in de dagelijkse praktijk. De inzichten zijn vervolgens vertaald naar praktische handvatten om verhuizingen te verbeteren, waaronder een prototype van een verhuistoolkit.

48,6%

VERHUIST BINNEN
HETZELFDE GEBOUW

44%

NAAR ANDERE LOCATIE
VAN DEZELFDE
ZORGORGANISATIE

7,4%

VERHUIST
NAAR ANDERE
ZORGORGANISATIE

HOOG VERHUISRISICO
IN EERSTE VIER MAANDEN

4

1 OP 3 BEWONERS
VERHUIST TIJDENS
VERBLIJF IN VERPLEEGHUIS

1/3

Resultaten

Kenmerken van verhuizingen

We brachten de kenmerken en frequentie van verhuizingen in kaart met behulp van landelijke verpleeghuisdata van ruim 26.000 bewoners². Dit geeft inzicht in wie er verhuist, wanneer en onder welke omstandigheden.

- Verhuizingen komen vaak voor: 1 op de 3 bewoners verhuist minstens een keer tijdens hun verblijf in een verpleeghuis.
- Individuele verhuizingen domineren: Driekwart van de verhuizingen gebeurt op individuele basis.
- Verhuizing vindt meestal plaats binnen dezelfde organisatie:
 - 48,6% verhuist binnen hetzelfde gebouw.
 - 44% naar een andere locatie van dezelfde organisatie.
 - Slechts 7,4% naar een andere zorgorganisatie.
- Hoog verhuisrisico in de eerste 4 maanden: Verreweg de meeste verhuizingen vinden plaats kort na opname, mogelijk door onduidelijkheid over de juiste plek of door verhoogde kwetsbaarheid in deze periode.

Deze cijfers laten zien dat verhuizingen een structureel onderdeel zijn van de verpleeghuiszorg.

Gevolgen van verhuizingen

Verhuizingen kunnen gevolgen hebben voor verschillende personen die hierbij betrokken zijn waaronder bewoners, hun naasten en medewerkers. Hun ervaringen voor tijdens en na de verhuizing zijn meegenomen in dit onderzoek.

bewoners

- Uit een onderzoek onder bewoners blijkt dat een groepsverhuizing op de korte termijn kan leiden tot een tijdelijke toename in depressieve klachten. Deze nemen na verloop van tijd echter weer af³. Op de lange termijn blijven cognitief functioneren, zelfstandigheid, welbevinden en het dagelijkse leven grotendeels stabiel. Uit diverse kwalitatieve studies blijkt dat zowel individuele als groepsverhuizingen uiteenlopende emoties oproepen, van onzekerheid en verdriet tot opluchting en hoop^{4, 5, 6, 7}.
- Bewoners benoemden het belang van vertrouwdsheid, behoud van sociale contacten en invloed op dagelijkse keuzes.

naasten

- Uit interviews met naasten blijkt dat zij een belangrijke steun zijn voor bewoners tijdens een groepsverhuizing, zowel praktisch als emotioneel⁸.
- Tegelijkertijd voelen naasten zich vaak onzeker, onder andere door gebrekkige communicatie vanuit de zorgorganisatie. Heldere informatievoorziening is belangrijk voor naasten.
- Daarnaast deelden naasten zorgen over hun rol als mantelzorgers en hadden twijfels over nieuwe zorgconcepten.

medewerkers

- Uit een interviewstudie met medewerkers die een groepsverhuizing hebben meegemaakt, blijkt dat zij worstelen met nieuwe werkrouines, een gebrek aan overzicht ervaren en stress hebben in de tijd rondom de verhuizing⁹. Er is een noodzaak van inspraak, begeleiding en heldere communicatie bij verhuizingen van zorgteams.

De rol van innovatieve woonvormen in verhuizingen

- Een literatuurstudie bracht in kaart dat innovatieve woonzorgconcepten vaak gekenmerkt worden door kleinschaligheid, een huiselijke sfeer, meer autonomie voor bewoners, een focus op natuur en buitenruimte, en meer betrokkenheid van familie en de gemeenschap¹⁰.
- Uit een monitor van verhuisbewegingen bij innovatieve woonvormen kwam een laag verhuispercentage naar voren: 3,6% in 2022 en 1,2% in 2023.
- Uit interviews met en observaties van bewoners kwam naar voren dat verhuizen naar een innovatieve woonomgeving op lange termijn weinig meetbare effecten heeft op bewoners, tenzij de zorgcultuur en werkwijze ook daadwerkelijk veranderen. Alleen dan kunnen de voordelen van innovatief wonen echt tot hun recht komen.

Verbeteren van verhuizingen

- In de literatuur zijn initiatieven gevonden gericht op (het verbeteren van) het verhuisproces¹¹. Deze laten zien dat een verhuizing een integraal proces is dat aandacht vraagt voor de drie fases van een verhuizing:
 - 1 Voorbereiding: het informeren, laten oriënteren en trainen van betrokkenen.
 - 2 Verhuisdag: coördinatie van de verhuizing en welkom heten.
 - 3 Nazorg: evaluatie van en aanpassing aan de verandering.
- In co-creatie met de praktijk is een verhuistoolkit ontwikkeld bestaande uit onder andere een verhuistijdlijn en inspiratiekaarten. Deze toolkit is gebaseerd op drie centrale principes:
 - Betrokkenheid op maat
 - Ruimte voor emotie
 - Thuisgevoel creëren
- Eerste praktijkervaringen met het gebruik van de verhuistoolkit laten zien dat het belangrijk is om bewoners actief te betrekken bij de verhuizing. Dit kan door hen – op een manier die past bij wat zij aankunnen – mogelijkheden te bieden om zelf iets bij te dragen aan het proces. Zo voelen zij meer regie en betrokkenheid.

Belangrijkste bevindingen

Kenmerken van verhuizingen

- 1 op de 3 bewoners verhuist minstens één keer; 75% daarvan betreft individuele verhuizingen.
- Bijna de helft verhuist binnen hetzelfde gebouw, 44% naar een andere locatie, en 7,4% naar een andere organisatie.
- Hoogste verhuisrisico in de eerste vier maanden na opname.

Gevolgen van verhuizingen

- Bewoners ervaren in zowel individuele als groepsverhuizingen emoties als angst, onzekerheid én hoop. Vertrouwdheid, sociaal contact en regie zijn cruciaal.
- Naasten voelen zich bij een groepsverhuizing vaak onvoldoende geïnformeerd en twijfelen over nieuwe woonvormen.
- Zorgmedewerkers ervaren tijdens groepsverhuizingen stress, verlies van routine en gebrek aan overzicht bij verhuizingen.

Innovatieve woonzorgconcepten

- Kenmerken: kleinschaligheid, autonomie, natuur, familieparticipatie.
- Laag verhuispercentage bij bewoners in innovatieve woonvormen.
- Geen duidelijke verbetering in welbevinden na een groepsverhuizing op lange termijn, tenzij ook zorgcultuur verandert.

Verbeteren van verhuizingen

- Bij het verbeteren van verhuizingen moet er aandacht zijn voor alle fasen van het proces: voorbereiding, verhuisdag en nazorg.
- Een ontwikkelde verhuistoolkit met onder andere een tijdlijn en inspiratiekaarten gebaseerd op drie kernprincipes: betrokkenheid op maat, ruimte voor emotie en het creëren van een thuisgevoel.
- Eerste ervaringen tonen dat bewoners meer regie en rust ervaren wanneer zij – op een manier die past bij hun mogelijkheden – actief kunnen bijdragen aan hun eigen verhuizing.

Aanbevelingen voor de praktijk

- Begin bij individuele en groepsverhuizingen vroegtijdig met communicatie over de verhuizing – helder, eerlijk en herhaald.
- Betrek bewoners, familie en medewerkers actief bij de voorbereiding en inrichting.
- Begeleid zowel de praktische als emotionele kant van de verhuizing.
- Stimuleer behoud van routines en vertrouwde elementen, zoals meubels of rituelen.
- Evalueer en leer na elke verhuizing met alle betrokkenen.
- Investeer in de werkcultuur, niet alleen in het gebouw.

Bronnen

- 1 de Boer B, Caljouw M, Landeweer E, et al. The Need to Consider Relocations WITHIN Long-Term Care. *Journal of the American Medical Directors Association*. 2022;23(2):318-320. doi:10.1016/j.jamda.2021.11.021
- 2 Schreuder MC, Joling KJ, Groen WG, et al. The frequency and types of resident relocations in Dutch nursing homes: a nationwide cohort study of electronic health record data. *Eur Geriatr Med*. Dec 2024;15(6):1949-1956. doi:10.1007/s41999-024-01064-0
- 3 Brouwers M, de Boer B, Groen WG, et al. Depressive Signs and Daily Life of Residents When Relocating from a Regular to an Innovative Nursing Home. *Journal of the American Medical Directors Association*. 2024;25(12):105298.
- 4 Schreuder MC, Landeweer EGM, Perry M, Zuidema SU. The Impact of Relocations Within Nursing Home Care on Long-Term Care Residents According to Stakeholders: A Qualitative Study. *Scand J Caring Sci*. Mar 2025;39(1):e13317. doi:10.1111/scs.13317
- 5 Brouwers M, Landeweer EG, de Boer B, Groen WG, Schreuder MC, Verbeek H. Experiences and needs of residents with dementia in relocating to an innovative living arrangement within long-term care: A qualitative study. *Dementia (London)*. Dec 21 2024;14713012241311433. doi:10.1177/14713012241311433
- 6 Broekharst DS, Stoop A, Achterberg WP, Caljouw MA. An exploration of relocation initiatives deployed within and between nursing homes: a qualitative study. *BMC Health Services Research*. 2024;24(1):22.
- 7 Schreuder MC, Perry M, Zuidema SU, Landeweer EGM. Values of long-term care residents at stake due to relocations within nursing homes: insights from a case study [unpublished manuscript]. 2024;RELOCARE Consortium
- 8 Brouwers M, Beaulen A, Verbeek H, Groen WG, de Boer B. The Experiences of Family Caregivers whose Relative is Relocating from a Regular Nursing Home to an Innovative Living Arrangement: A Qualitative Study. [unpublished manuscript]. 2025;
- 9 Brouwers M, de Boer B, Groen WG, Verbeek H. The Challenges of Moving from Regular Nursing Homes toward Innovative Long-Term Care Settings: An Interpretative Description Study of Staff Experiences. *Journal of Aging and Environment*. 2024;1-19. doi:10.1080/26892618.2024.2329868
- 10 Brouwers M, Broekharst DSE, de Boer B, Groen WG, Verbeek H. An overview of innovative living arrangements within long-term care and their characteristics: a scoping review. *BMC Geriatr*. Jul 18 2023;23(1):442. doi:10.1186/s12877-023-04158-9
- 11 Broekharst DS, Brouwers MP, Stoop A, Achterberg WP, Caljouw MA. Types, aspects, and impact of relocation initiatives deployed within and between long-term care facilities: a scoping review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022;19(8):4739.

Deze factsheet is tot stand gekomen onder redactie van de projectleiding van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Limburg (AWO-L).

Relocare is een gezamenlijk project van de Samenwerkende Werkplaatsen Ouderenzorg (SANO), bestaande uit: de Academische Werkplaats Ouderenzorg Limburg, het Universitair Kennisnetwerk Ouderenzorg Nijmegen, Tranzo Academische Werkplaats Ouderen, het Universitair Netwerk voor de Caresector Zuid-Holland, het Universitair Netwerk Ouderenzorg Amsterdam en het Universitair Netwerk Ouderenzorg van het Universitair Medisch Centrum Groningen.

Het onderzoek is mede mogelijk gemaakt door het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport

Op de website van het Relocare-project vindt u meer informatie over de samenwerkingspartners, onderzoekers en publicaties: relocare-sano.nl

BURO BONNÉ | 1508

